

Andrzej Sobczyk

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

DIAGNOZA DOCHODÓW BUDŻETOWYCH JAKO ELEMENT PROCESU PLANOWANIA ROZWOJU

Streszczenie: Dochody wykonane jednostek samorządu terytorialnego stanowią wyznacznik rozwoju lokalnych firm oraz poziomu zasobności mieszkańców. Analiza dochodów oraz przygotowanie prognoz i scenariuszy ich wielkości jest elementem procesu lokalnego planowania rozwoju. W artykule przedstawiono teoretyczne rozważania na temat wpływu dochodów budżetowych na proces planowania rozwoju. W oparciu o rzeczywiste dane dokonano analizy oraz opracowano prognozy kształtowania się dochodów budżetowych w gminach województwa zachodniopomorskiego z uwzględnieniem Szczecina i Koszalina.

Słowa kluczowe: dochody wykonane, budżet, rozwój lokalny.

1. Wstęp

W ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju można zauważyć dwie podstawowe cechy odnoszące się do zasad prowadzenia polityki rozwoju:

- strategie, programy i plany tworzą hierarchiczny system,
- diagnoza sytuacji poprzedza określanie celów polityki rozwoju.

W planowaniu rozwoju lokalnego można wyróżnić dwa podstawowe podejścia, tj. diagnostyczne i prognostyczne. Metoda prognostyczna bazuje na wizji, która jest modelem systemu idealnego i stanowi utopijny wzorzec. W metodzie diagnostycznej podstawowym etapem planowania rozwoju jest diagnoza i ocena stanu istniejącego, której wyniki służą jako podstawa do formułowania stanu pożądanego, tj. celów, a w rezultacie poszukuje się sposobów i dróg prowadzących od stanu wyjściowego do pożądanego. Cel diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej jest w zasadzie jeden. To dokładna i rzetelna ocena, ważnych z punktu widzenia rozwoju lokalnego, problemów. Dobrze przeprowadzona diagnoza jest podstawą formułowania celów programu i konkretnych działań. Dlatego nie powinno się bagatelizować tego etapu tworzenia programu. Błędy i zaniechania w diagnozie mogą skutkować źle sformułowanymi celami¹. Do finansowania potrzeb rozwojowych, zwłaszcza w określonych dziedzinach społecznych i gospodarczych, konieczne jest pozyskiwanie

¹ W. Dziemianowicz, T. Kierkowski, R. Knopik, *Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości? Poradnik dla gmin i powiatów*, PARP, Warszawa 2003.

dotatkowych środków z dostępnych źródeł finansowania. W interesie gminy i jej szans rozwojowych leży bowiem skorzystanie z wszelkich możliwych źródeł finansowania żywotnych zadań, zwłaszcza w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, ochrony środowiska naturalnego oraz zwalczania bezrobocia. W gospodarce finansowej gmin rozróżnia się dwa zasadnicze czynniki, charakteryzujące możliwości rozwojowe:

1. dochody własne gmin, świadczące o zapobiegliwości zarządów oraz aktywności gospodarczej mieszkańców i ich stanie posiadania (poziom podatków i opłat lokalnych);

2. wydatki inwestycyjne, świadczące o dążności gmin do powiększenia swego stanu posiadania, przyczyniające się do poprawy warunków życia mieszkańców oraz do ogólnego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Rozwój samorządu wymaga posiadania środków na sfinansowanie zadań inwestycyjnych. Wydatki majątkowe mogą być finansowane z różnych źródeł; z dochodów własnych JST, z dotacji celowych oraz pożyczek komunalnych². Celem pracy jest wskazanie znaczenia analizy oraz prognoz dochodów wykonanych JST dla potrzeb procesu planowania rozwoju

2. Budżet jako finansowy instrument oddziaływania gmin na rozwój lokalny

Jednym z najważniejszych narzędzi zarządzania finansami gminy jest budżet. Dane zawarte w budżecie gminy są odzwierciedleniem programów działania gminy, tj. strategii i założeń polityki gminy. Struktura i kierunki wydatków informują o realizowanych zadaniach priorytetowych w danym roku budżetowym, np. wydatki na inwestycje. Po stronie dochodowej źródła i struktura dochodów stanowią podsumowanie podjętych decyzji oraz czynników, które doprowadziły do tych decyzji. Dla faktycznej działalności gmin szczególne znaczenie mają dochody własne. Ich udział w ogólnej kwocie dochodów budżetowych charakteryzuje się tendencją wzrostową. Jest to zjawisko korzystne, ponieważ wysoki udział dochodów własnych sprzyja samodzielności finansowej gminy. Dochody własne to głównie podatki samorządowe i udziały w podatkach dochodowych. W ostatnich latach wpływy z podatków samorządowych systematycznie rosną, co jest spowodowane między innymi rozwojem przedsiębiorczości. Wpływy z udziału w podatkach dochodowych stanowią stabilne źródło dochodów gminy oraz zabezpieczają systematyczny dopływ środków pieniężnych. Stanowią one około 20% dochodów ogółem. Wielkość wpływów z tytułu udziału w podatkach państwowych uzależniona jest od wpływów podatków do budżetu państwa oraz przede wszystkim dochodów ludności. Gmina nie ma żadnego wpływu na wysokość stawek tych podatków ani kompetencji w zakresie sto-

² M. Kosek-Wojnar, *Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego w sferze wydatków*, WSE w Bochni, Zeszyty Naukowe nr 4, Bochnia 2006, s. 85.

sowania ulg, zwolnień czy odroczeń. Władze mogą pośrednio wpływać na wysokość uzyskiwanych wpływów przez kształtowanie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz podnoszenie atrakcyjności gminy³. Wykorzystanie budżetu do zarządzania rozwojem lokalnym jest możliwe w znacznie większym stopniu w odniesieniu do wydatków niż do dochodów. Wynika to z faktu, że dochody samorządowe w większym stopniu są zdeterminowane przez rozstrzygnięcia władz centralnych. Tworzenie systemu zasilania finansowego JST opiera się na przewidywanych wydatkach, a te z kolei określone są przez kompetencje i zadania władz samorządowych. Przy realizacji wydatków władze samorządowe mają większą swobodę ustalania i zmiany priorytetów w czasie wyboru metod wydatkowania środków finansowych, sposobu organizowania działalności na rzecz społeczności lokalnej. Wielkość wydatków inwestycyjnych zależy przede wszystkim od globalnych dochodów gminy, od wydatków bieżących oraz środków obcych pozyskiwanych z zewnątrz. Efektami rzeczowymi ich ponoszenia są nowe urządzenia i obiekty zarówno infrastruktury technicznej, jak i społecznej. Dobrze ulokowane wydatki inwestycyjne wpływają na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej danej gminy⁴.

3. Dochody własne gminy źródłem finansowania rozwoju lokalnego

Za dochody własne uznaje się wszystkie dochody pochodzące ze źródeł znajdujących się na terenie danej wspólnoty, przekazanych gminom z mocy prawa, w całości i bezterminowo. Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są:

- wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku,
- spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST,
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach,
- odsetki od pożyczek udzielanych przez JST, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej,
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST,
- odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, i inne.

W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych⁵.

Dochody własne zapewniają niezależność w podejmowaniu decyzji i stwarzają szanse na pełniejsze pokrycie potrzeb mieszkańców wspólnoty oraz podniesienie

³ A. Sobczyk, *Rozwój lokalny-wybrane problemy finansowania*, Zeszyty Naukowe SGGW nr 81, Warszawa 2010, s. 129.

⁴ A. Kożuch, *Rola budżetu w zarządzaniu finansami gmin*, Roczniki SERiA, t. IX, 2008, s. 182.

⁵ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, DzU z 2008, nr 88, poz. 539 z późn. zm.

standardu świadczonych usług. Możliwość oddziaływania na konstrukcję dochodów własnych wiąże się z pojęciem władztwa podatkowego, które polega na uprawnieniu do samodzielnego nakładania podatków lokalnych, prawa do samodzielnego podejmowania decyzji o zwolnieniach, zaniechaniu poboru części lub całości świadczenia. Natomiast częściowe władztwo podatkowe pozwala na kształtowanie niektórych elementów konstrukcji podatków. Najważniejszą grupą dochodów własnych są wpływy z podatków. Do podatków pobieranych w całości przez gminę zalicza się podatki: od nieruchomości, od środków transportu, od posiadania psów. Kolejna grupa dochodów to udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa⁶. Problemem istotnym dla stabilności i płynności zasilania finansowego jest złożoność form i procedur zewnętrznego zasilania budżetów gmin. Udziały we wpływach z podatków dochodowych stanowią ważny instrument równoważenia budżetów samorządowych⁷. Udziały gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (pdof) ustala się, mnożąc ogólną kwotę wpływów z tego podatku przez wskaźnik 0,3934 i wskaźnik równy udziałowi należnego w roku poprzedzającym rok bazowy pdof zamieszkałych na terenie gminy, w ogólnej kwocie należnego podatku w tym samym roku, ustalonego na podstawie zeznań podatkowych złożonych przez podatników do 30 czerwca roku bazowego oraz rocznego obliczenia podatku dokonanego przez podatników. Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych przekazywane są gminom (6,71% wpływów) z rachunków bankowych urzędów skarbowych w terminie nieprzekraczającym 14 dni od dnia, w którym wpłynęły na rachunek urzędu skarbowego. W przypadku gdy osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna zobowiązana do uiszczenia podatku posiada wyodrębnione organizacyjnie zakłady (oddziały położone na terenie gminy innej niż właściwa dla siedziby podatnika, wówczas dochody z udziałów są przekazywane do budżetów gmin właściwych ze względu na położenie zakładów (oddziałów) proporcjonalnie do liczby osób zatrudnionych w nich na podstawie umowy o pracę⁸. Stały monitoring wielkości dochodów własnych w połączeniu z informacją demograficzną regionu pozwala odpowiedzieć na pytanie o skalę finansowania rozwoju oraz ustalić poziom wkładu własnego w przypadku sięgania po zewnętrzne źródła finansowania rozwoju.

4. Metody badawcze

Analizie poddano dane zagregowane dotyczące dochodów wykonanych jednostek samorządu terytorialnego w województwie zachodniopomorskim w latach 1999-2009. W oparciu o model trendu liniowego, model wyrównania wykładniczego oraz

⁶ A. Kożuch, *Instrumenty zarządzania rozwojem lokalnym*, Roczniki SERiA, t. VIII, 2008, s. 165.

⁷ E. Ruśkowski (red.), *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 2000, s. 283.

⁸ H. Sochacka-Krysiak (red.), *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy*, SGGW, Warszawa 2006, s. 191.

model związku zostały opracowane prognozy i scenariusze zmian dochodów JST w województwie zachodniopomorskim oraz dwóch głównych ośrodkach miejskich województwa zachodniopomorskiego Szczecinie i Koszalinie. Prognozowanie na podstawie modeli trendu wymaga posiadania szeregu czasowego charakteryzującego się stabilną jednokierunkową prawidłowością. Modele trendu nie mogą być podstawą budowy prognoz, jeśli w szeregu czasowych występują załamania trendu. Wyznaczone na podstawie modeli wyrównywania wykładniczego prognozy układają się wzdłuż linii trendu (w zależności od modelu, np. trend liniowy czy wykładniczy), zatem na podstawie tych modeli wyznacza się tylko prognozy krótkookresowe. Na potrzeby opracowania zastosowano wybrane metody prognozowania. Metod prognozowania można znaleźć w literaturze dużo więcej. Niemniej jednak nie ma jednej, uniwersalnej metody prognozowania, na podstawie której można byłoby wyznaczać prognozy dla dowolnej zmiennej i byłyby to zawsze prognozy dobrej jakości. Zastosowane w pracy metody mogą być również wykorzystane w procesie planowania rozwoju pod warunkiem odpowiedniego przygotowania merytorycznego pracowników JST oraz wykorzystania odpowiedniego oprogramowania ułatwiającego proces obliczeniowy.

Badania wykonano w ramach projektu Zachodniopomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa. Poddziałanie 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013.

5. Wyniki badań

W tabeli 1 przedstawiono dochody wykonane ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego w latach 1999-2009. Z zestawienia wynika, że w analizowanym okresie dochody ogółem sukcesywny rosły, jedynie w latach 2002 i 2003 odnotowano ich spadek.

Prognozy i scenariusze zmian dochodów JST *per capita* wyznaczono w kilku kolejnych etapach. Jako pierwsze określone zostały prognozy dochodów wykonanych ogółem w trzech zróżnicowanych wariantach. W pierwszym z nich wykorzystano model trendu liniowego (zakres czasowy próby: 2003-2009). Wyniki estymacji modelu, prognozy oraz scenariusze zmian zamieszczono odpowiednio w tabelach 2, 3 i 4.

W wariacie drugim wykorzystano w prognozowaniu model wyrównywania wykładniczego (zakres czasowy próby 2003-2009). Prognozy i scenariusz zmian dochodów wykonanych ogółem JST dla województwa zachodniopomorskiego wyznaczone zostały w tym przypadku na podstawie liniowego modelu wyrównywania wykładniczego z trendem liniowym (model Holta) z parametrami wygładzania $\alpha = 0,9$ oraz $\gamma = 0,4$, przy średnim błędzie procentowym *ex post* na poziomie 2,22% (zob. tabela 5).

Tabela 1. Dochody wykonane ogółem jednostek samorządu terytorialnego w województwie zachodniopomorskim w latach 1999-2009.

Lata	Dochody ogółem (mln zł)	Dochody ogółem <i>per capita</i> (zł)	Dochody ogółem dynamika	Dochody ogółem <i>per capita</i> dynamika
1999	3134	1846,6	–	–
2000	3409	2007,7	108,77	108,72
2001	3730	2196,1	109,42	109,38
2002	3664	2158,2	98,23	98,27
2003	3596	2120,4	98,14	98,25
2004	4111	2425,7	114,32	114,40
2005	4662	2751,7	113,40	113,44
2006	5188	3064,5	111,28	111,37
2007	5867	3466,7	113,09	113,12
2008	6459	3815,5	110,09	110,06
2009	7194	4248,6	111,38	111,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS i RIO Szczecin.

Tabela 2. Oszacowanie liniowego modelu trendu dla zmiennej dochody wykonane ogółem JST w woj. zachodniopomorskim

Parametry	Ocena parametru	Błąd szacunku parametru	t(5)	Poziom <i>p</i>
W. wolny	2911,98	70,26	41,44	0,000
T	596,17	15,71	37,95	0,000
R^2	0,997			

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Prognozy dochodów wykonanych ogółem JST dla województwa zachodniopomorskiego (mln zł) oraz ich błędy *ex ante* – wariant I

Lata	Prognoza punktowa	Względny błąd predykcji	Prognoza przedziałowa
2010	7681,4	1,42%	7 500,8÷7 862,0
2011	8277,5	1,43%	8 060,1÷8 495,0

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Scenariusze zmian dochodów wykonanych ogółem JST dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2012-2015 (mln zł) – wariant I

Lata	Dochody
Średnie tempo wzrostu	
2003-2011	1,109825
Scenariusze zmian	
2012	9186,6
2013	10 195,6
2014	11 315,3
2015	12 558,0

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Prognozy dochodów wykonanych ogółem JST dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2010-2015 (mln zł)

Lata	Dochody
Prognoza	
2010	7 821,0
2011	8 463,2
2012	9 105,4
Scenariusz	
2013	9 747,6
2014	10 389,8
2015	11 031,9

Źródło: opracowanie własne.

Narzędziem wykorzystanym w wariacie trzecim był model związku dochodów wykonanych ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego oraz produktu krajowego brutto (zob. tabela 6).

Tabela 6. Wyniki estymacji modelu związku dochodów wykonanych ogółem JST i PKB dla województwa zachodniopomorskiego (zakres czasowy próby 2003-2009)

Parametry	Ocena parametru	Błąd szacunku parametru	$t(5)$	Poziom p
W. wolny	-2935,17	301,93	-9,72	0,000
PKB	0,186	0,007	27,55	0,000
R^2	0,993			

Źródło: opracowanie własne.

Prognozy i scenariusz zmian dochodów wykonanych ogółem JST wyznaczone zostały w oparciu o przewidywane wartości PKB województwa zachodniopomorskiego w latach 2010-2011 wyznaczone jako wartości średnie z wariantów prognoz dla produktu krajowego brutto. Wyniki predykcji i budowy scenariuszy przedstawiają tabele 7 i 8.

Tabela 7. Prognozy dochodów wykonanych ogółem JST (mln zł) oraz ich błędy *ex ante*

Lata	Prognoza PKB	Prognoza punktowa	Względny błąd predykcji	Prognoza przedziałowa
2010	55 629,1	7426,0	1,95%	7198,3÷7653,6
2011	58 486,5	7958,2	1,96%	7686,1÷8230,2

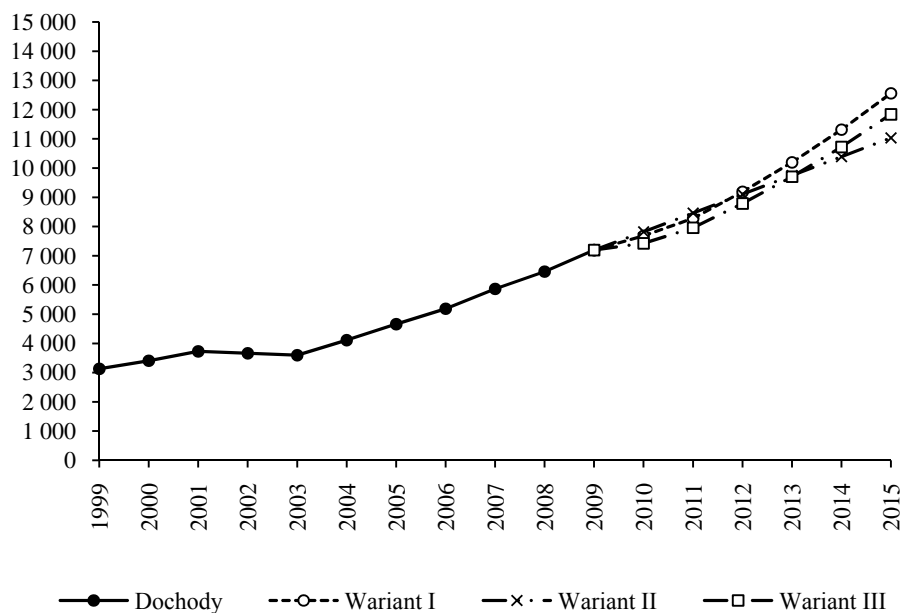
Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8. Scenariusze zmian dochodów wykonanych ogółem JST dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2012-2015 (mln zł)

Lata	
Średnie tempo wzrostu	
2003-2011	1,10438
Scenariusze zmian	
2012	8788,9
2013	9706,2
2014	10 719,4
2015	11 838,3

Źródło: opracowanie własne.

Prognozy wraz ze scenariuszami zmian dochodów wykonanych ogółem jednostek samorządu terytorialnego w województwie zachodniopomorskim zaprezentowano na rysunku 1.

Rys. 1. PKB *per capita* województwa zachodniopomorskiego w latach 1999-2008 oraz prognozy dla lat 2009-2011 i scenariusze rozwoju w latach 2012-2015

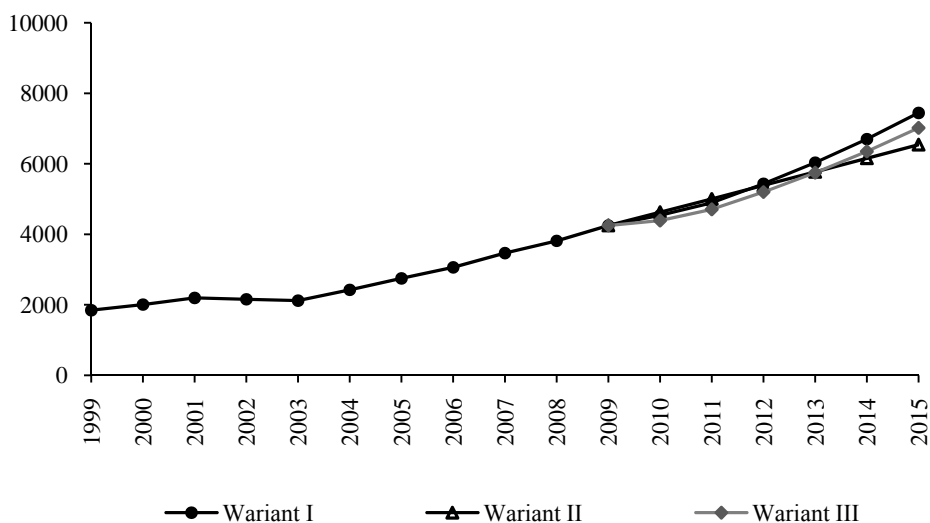
Źródło: opracowanie własne.

Prognozy i scenariusze zmian dochodów wykonanych ogółem jednostek samorządu terytorialnego *per capita* obliczone zostały na podstawie prognoz dochodów wykonanych ogółem oraz prognoz liczby ludności (zob. tabela 9 i rysunek 2).

Tabela 9. Prognozy i scenariusze dochodów wykonanych ogółem JST *per capita* w województwie zachodniopomorskim na lata 2010-2015 (zł)

Lata	Wariant I	Wariant II	Wariant III
2010	4541,2	4623,8	4390,2
2011	4895,2	5004,9	4706,3
2012	5435,0	5386,9	5199,7
2013	6034,9	5769,7	5745,3
2014	6702,3	6154,1	6349,3
2015	7444,3	6539,7	7017,7

Źródło: obliczenia własne.

Rys 2. Dochody wykonane ogółem JST *per capita* województwa zachodniopomorskiego w latach 1999-2008 oraz prognozy na lata 2010-2011 i scenariusze rozwoju w latach 2012-2015

Źródło: opracowanie własne.

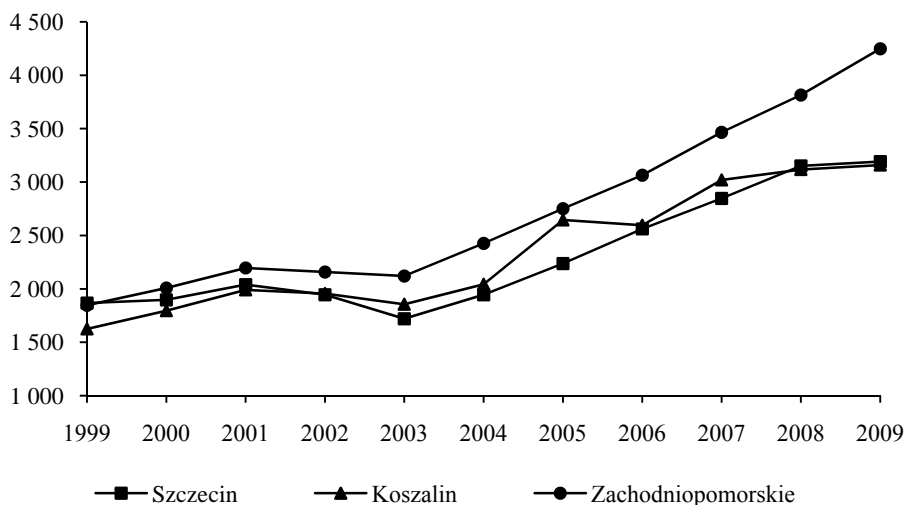
W tabeli 10 i na rysunku 3 zamieszczono dochody wykonane ogółem i dochody wykonane ogółem *per capita* w Szczecinie i Koszalinie w latach 1999-2009.

W oparciu o zebrane dane zaobserwować można niższe wykonane dochody ogółem na jednego mieszkańca w przypadku Szczecina i Koszalina w porównaniu ze średnią dla województwa. Zjawisko to nasila się od 2003 r. W 2009 r. dochody generowane na jednego mieszkańca w tych dwóch miastach stanowiły około 75% średniej wartości dla województwa. Prognozy dochodów wykonanych ogółem dla Szczecina i Koszalina na lata 2010-2011 dokonano w dwóch wariantach. W pierwszym zastosowano model trendu liniowego (zakres czasowy próby: 2003-2009) – zob. tabela 11, uzyskując prognozy i scenariusze przedstawione odpowiednio w tabelach 12 i 13.

Tabela 10. Dochody wykonane ogółem oraz *per capita* w Szczecinie i Koszalinie w latach 1999-2009

Lata	Szczecin		Koszalin	
	dochody ogółem (mln zł)	dochody ogółem <i>per capita</i> (zł)	dochody ogółem (mln zł)	dochody ogółem <i>per capita</i> (zł)
1999	778,38	1867,6	178,56	1624,1
2000	790,58	1897,4	195,57	1795,8
2001	847,73	2039,1	216,04	1989,7
2002	807,59	1945,4	212,15	1955,6
2003	712,33	1720,5	200,17	1855,5
2004	801,02	1944,7	220,14	2042,7
2005	919,97	2237,7	285,36	2645,0
2006	1047,98	2561,9	279,59	2596,2
2007	1161,30	2847,6	324,30	3020,2
2008	1282,40	3151,3	334,05	3117,7
2009	1297,31	3192,9	338,02	3159,5

Źródło: Baza Danych Lokalnych GUS.

Rys 3. Dochody wykonane *per capita* w Szczecinie i Koszalinie w latach 1999-2009

Źródło: opracowanie własne.

W drugim wariantcie źródłem prognoz dla Szczecina był model wyrównywania wykładniczego z trendem wykładniczym i parametrami wygładzania $\alpha = 0,2$ oraz $\gamma = 0,6$, przy średnim błędzie procentowym *ex post* na poziomie 3,49% (2003-2009). Natomiast prognozy dochodów wykonanych ogółem dla Koszalina wyznaczone zo-

Tabela 11. Oszacowanie liniowego modelu trendu dla zmiennej *Dochody wykonane ogółem* dla Szczecina i Koszalina

Parametry	Ocena parametru	Błąd szacunku parametru	$t(5)$	Poziom p
Szczecin				
W. wolny	609,04	27,89	21,84	0,000
t	105,68	6,24	16,95	0,000
R^2	0,983			
Koszalin				
W. wolny	185,90	15,30	12,15	0,000
t	24,30	3,42	7,10	0,001
R^2	0,910			

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12. Prognozy dochodów wykonanych ogółem dla Szczecina i Koszalina (mln zł) oraz ich błędy *ex ante*

Lata	Prognoza punktowa	Względny błąd predykcji	Prognoza przedziałowa
Szczecin			
2010	1454,5	2,97%	1382,8÷1 526,2
2011	1560,2	3,02%	1473,8÷1 646,5
Koszalin			
2010	380,3	6,23%	340,9÷419,6
2011	404,6	6,38%	357,2÷451,9

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13. Scenariusze zmian dochodów wykonanych ogółem dla Szczecina i Koszalina w latach 2012-2015 (mln zł)

Lata		Szczecin	Koszalin
2003-2011	Średnie tempo wzrostu	1,102963	1,091944
Scenariusze zmian			
2012		1720,8	441,8
2013		1898,0	482,4
2014		2093,4	526,7
2015		2308,9	575,2

Źródło: opracowanie własne.

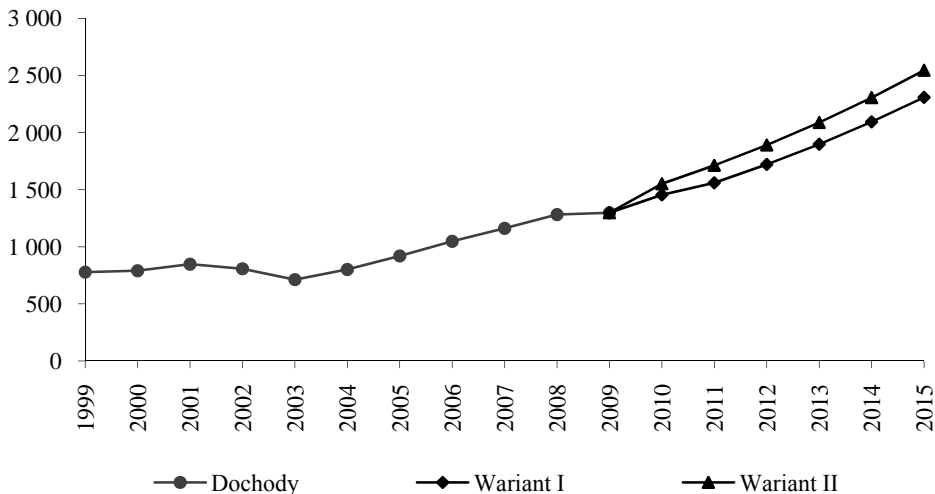
stały na podstawie modelu wyrównywania wykładniczego z trendem liniowym (model Holta) z parametrami wygładzania $\alpha = 0,1$ oraz $\gamma = 0,1$, przy średnim błędzie procentowym *ex post* na poziomie 5,02% (2003-2009) – zob. tabela 14.

Wartości prognoz i scenariuszy zmian dochodów wykonanych ogółem dla Szczecina i Koszalina w obu rozważanych wariantach zaprezentowano na rysunkach 4 i 5.

Tabela 14. Prognozy dochodów wykonanych ogółem dla Szczecina i Koszalina w latach 2010-2015 (mln zł)

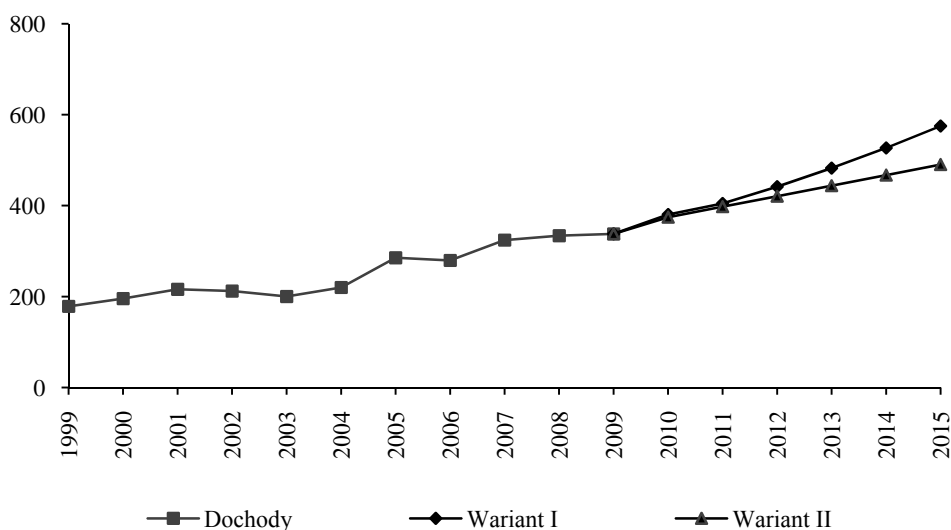
Lata	Dochody wykonane ogółem	
	Szczecin	Koszalin
Prognozy		
2010	1551,6	374,5
2011	1713,1	397,6
2012	1 891,4	420,7
Scenariusze		
2013	2088,2	443,9
2014	2305,6	467,0
2015	2545,5	490,1

Źródło: opracowanie własne.

Rys 4. Dochody wykonane ogółem dla Szczecina w latach 1999-2008 oraz prognozy na lata 2010-2011 i scenariusze rozwoju w latach 2012-2015

Źródło: opracowanie własne.

Rys 5. Dochody wykonane ogółem dla Koszalina w latach 1999-2008 oraz prognozy na lata 2010-2011 i scenariusze rozwoju w latach 2012-2015

Źródło: opracowanie własne.

6. Podsumowanie

Realizacja procesu rozwoju lokalnego wymaga bieżącej analizy różnych źródeł informacji, odzwierciedlających potencjał rozwojowy danego obszaru. Rozwój lokalny jest finansowany przede wszystkim z własnych dochodów budżetowych, których podstawą są podatki. Wzrost dochodów mieszkańców i lokalnych przedsiębiorstw bezpośrednio przekłada się na wzrost udziału dochodów budżetów gmin z tytułu udziałów w podatkach PIT i CIT. W województwie zachodniopomorskim w latach 1999-2009 dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego wzrastały o ponad 10% rok do roku, a ich wielkość w 2009 r. w stosunku do roku 1999 wzrosła o ponad 129%. Zauważalny jest również wpływ spowolnienia gospodarczego na dochody budżetowe JST w latach 2002-2003, kiedy odnotowano nieznaczny spadek dochodów ogółem o niecałe 2%. Planując inwestycje, gminy powinny prognozować wielkość dochodów w oparciu o dane historyczne, nie zapominając o czynnikach zewnętrznych, które wpływają na tempo rozwoju. W przypadku gmin województwa zachodniopomorskiego wszystkie wykonane prognozy i scenariusze pokazują wzrost wielkości dochodów ogółem, co pozwala planować nie tylko wydatki budżetowe ale przede wszystkim wydatki majątkowe. Zastosowanie różnych metod statystycznych pozwala budować scenariusze kształtowania się wielkości dochodów budżetowych JST. Należy jednak podkreślić, że modele ekonometryczne współzależności oraz modele trendu dają prognozy lepszej jakości niż modele wyrównywania wykładni-

czego w przypadku występowania stabilnych prawidłowości. Maksymalny horyzont prognoz nie powinien być w skrajnym przypadku dłuższy niż połowa długości danego szeregu czasowego. W procesie planowania rozwoju należy wykorzystywać różne instrumenty i narzędzia, co pozwala na głębsze rozpoznanie problemów oraz wsparcie decydentów w podejmowaniu optymalnych decyzji.

Literatura

- Dziemianowicz W., Kierkowski T., Knopik R., *Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości? Poradnik dla gmin i powiatów*, PARP, Warszawa 2003.
- Kosek-Wojnar M., *Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego w sferze wydatków*, WSE w Bochni, Zeszyty Naukowe nr 4, Bochnia 2006, s. 85.
- Kożuch A., *Rola budżetu w zarządzaniu finansami gmin*, Roczniki SERiA, t. IX, 2008, s. 182.
- Kożuch A., *Instrumenty zarządzania rozwojem lokalnym*, Roczniki SERiA, t. VIII, 2008, s. 165.
- Ruśkowski E. (red.) *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 2000, s. 283.
- Sobczyk A., *Rozwój lokalny-wybrane problemy finansowania*, Zeszyty Naukowe SGGW, nr 81, Warszawa 2010, s. 129.
- Sochacka-Krysiak H. (red.), *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy*, SGGW, Warszawa 2006, s. 191.
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, DzU 2008, nr 88, poz. 539 z późn. zm.

DIAGNOSIS OF BUDGETARY REVENUE AS AN ELEMENT OF PROCESS OF DEVELOPMENT PLANNING

Summary: Revenue of units of local governments are a determinant of development of local firm and the level of inhabitants' wealth. The analysis of revenue and the preparation of forecasts of their size is an element of process of local development planning. The article presents theoretical considerations on the influence of budgetary revenue on the process of development planning. Based on real data the formation of budget revenue of West Pomeranian voivodeship communes (including Szczecin and Koszalin) is analyzed and forecast.